SMSKA

ZPRAVODAJ SDRUŽENÍ MÍSTNÍCH SAMOSPRÁV ČESKÉ REPUBLIKY

WWW.SMSCR.CZ FACEBOOK.COM/SMSCR.CZ ČÍSLO 5/2020

Aktuálně str. 2
Miliardy na pomoc podnikatelům vezme stát obcím, které o tom ani nevěděly.

Rozhovor str. 5
Václav Cílek: Ve světě klimatických změn je Česká republika stále ještě dost příznivé místo k životu.

Příklad dobré praxe str. 13
V Tisé to žije! Mají i vlastní muzikál

Zdravá krajina suchem netrpí

Vážení čtenáři.

Květnová SMSka se věnuje suchu z pohledu samospráv. Ve zpravodaji si můžete přečíst hned několik příkladů, jak sucho některé obce sužuje, co v rámci opatření chystají nebo už udělaly, také názory klimatologů Jana Pokorného a Václava Cílka. I já bych vás ráda v souvislosti s tímto tématem a prostřednictvím svého úvodníku pozvala do obce Podolí, která má 887 obyvatel a kde už druhé volební období starostuji. Podolí se rozkládá ve střední části okresu Uherské Hradiště, na spojnici mezi městy Uherské Hradiště a Uherský Brod. Je obklopeno obcemi Hluk, Hradčovice, Popovice, Veletiny a částí města Uherské Hradiště, která se nazývá Míkovice. Geomorfologicky obec leží v jihozápadním cípu Vizovické vrchoviny. Na severní straně je území vymezeno výrazným krajinotvorným prvkem – nivou řeky Olšavy a dále Prakšickou vrchovinou, na jihu se zvedají svahy Vlčnovské pahorkatiny. Rozloha katastru zabírá 602 hektarů.

Víme, co je naší povinností?

Jak říká stará moudrost, území, kde žijeme, jsme dostali do dočasné správy a je naší povinností o ně pečovat tak, abychom ho dalším generacím předali v zušlechtěném stavu. Katastr, který jsme přebírali v roce 2014, trpěl splachem ornice, velké lány z dob minulých byly náchylné k vodní erozi, přívalové deště překvapovaly obyvatele nečekanými záplavami, rok co rok obec musela čistit některé části obce od nánosů bahna, veškeré srážky končily velmi záhy v korytě řeky Olšavy, když cestou napáchaly škody na zemědělských plodinách, majetku obce i občanů. V krajině chyběly meze zničené v dávných dobách – přirozená útočiště pro živočichy. Většina z nás považovala tento typ krajiny, ve které jsme vyrůstali, za přirozený a vzniklý zákonitým procesem formovaným kulturní činností člověka.

Pokračování na straně 2

Úvodník

Jana Rýpalová, starostka obce Podolí

Zdravá krajina suchem netrpí

Pokračování ze strany 1

A přece se našli přemýšliví jednotlivci, kteří kladli otázky. Otázky velmi nepříjemné pro většinu z nás: Takto se projevuje zdravá krajina? Proč mizí polní ptactvo? Kam se poděly koroptve, bažanti? Proč nejsou na polích zajíci? Proč nevadí vlastníkům půdy každoroční úbytek mnoha tun ornice? Proč není vidět na podzim hluboká orba, když na polích vídáme jezdit stroje svojí velikostí přesahující vojenské tanky? Proč zmizela z krajiny hospodářská zvířata v zahraničí běžná? Proč, proč, proč…?

Vize přinesla mokřady

Jeden ze zastupitelů se rozhodl hledat odpovědi sám. Přinesl vizi vybudovat v údolní nivě Podolského potoka soustavu záchytných nádrží. Voda v krajině přinese život, soustava bezpečně převede povodňovou vlnu, zadrží vodu v krajině co nejdéle, stane se napajedlem zvěře z velké části katastru, útočištěm a bydlištěm mnoha zvířecích i rostlinných druhů, bude vyhledávaným parkem, na přilehlých pozemcích budou hospodařit místní drobní zemědělci šetrným způsobem. Lokalita se stane výukovou přírodní laboratoří pro mladé generace, pro něž tento model bude běžným a přirozeným obrazem přírody a krajiny, k němuž povedou zase oni své potomky. Území se promění v harmonický biotop propojující šetrnou činnost člověka s přirozenými přírodními mechanizmy násilně dlouhá léta člověkem potlačovanými. Místem k rozjímání, k přemýšlení o směřování každého z nás, našeho druhu.

Zastupitelům se vize zalíbila, pozemky však obec nevlastnila a k výkupu se nakonec neodhodlala. Vizionář tedy vykoupil pozemky během roku sám. Přesto mnozí z nás nechápali, jak může někdo investovat soukromé prostředky do projektu, který mu následně neponese zisk. Kdo nedrancuje, bývá podezřelý. Ani tehdy obec neměla zájem pozemky převzít, zavázala se však v lokalitě mokřady z dotačních prostředků vybudovat.

Fáze vyřizování dotací, projektování, soutěžení dodavatelů a další administrativní povinnosti byly jen nutnou trnitou cestou k pokladu, kterým se dnes Podolí právem pyšní. V roce 2015 byla soustava patnácti průtočných mokřadů a tůní v lokalitě Přední díly, spolu s miniaturní soustavou dvou mokřadů a dvou tůní v lesní lokalitě Kačinec, slavnostně otevřena. Podolský katastr tak dostal hodnotný dar. Mokřady se staly útočištěm desítek druhů vodního ptactva, nespočtu vodních živočichů, vzácných a chráněných, v nedávné době zahnízdily dokonce na mokřadech dvě rodinky morčáků velkých, ptáka viditelného v naší republice pouze na několika místech. Mokřadní soustava je živým organizmem s viditelným pohybem hladiny v různých částech roku. Citlivě provozovaná péče zajišťuje živočichům nerušený život a klidné vyvádění mláďat, občanům pak nevšední podívanou v jakémkoliv ročním období. Přilehlé pozemky jsou šetrně obhospodařovány drobnými místními zemědělci podle pokynů majitele pozemků – podolského nadšence Pavla Podškubky. V roce 2019 byla malinká mokřadní soustava v lesní lokalitě Kačinec doplněna naučnou stezkou se skulpturami a sochami živočichů vyskytujících se v našem katastru, doplněná informačními a naučnými tabulemi a dvěma krytými pozorovatelnami živočichů.

Mokřady přinesly vizi

Vybudování mokřadů změnilo pohled zastupitelů i mnohých občanů na dosavadní užívání krajiny člověkem. Přineslo vizi, jak by v budoucnu měla krajina vypadat, aby nedocházelo k vodní i větrné erozi, ke splachům půdy z úrodných částí katastru. Aby zvěř a volně žijící živočichové nebyli stresováni zemědělskou technikou a činností člověka v krajině, postupně vysazujeme nové a propojujeme staré biokoridory, budujeme v odtokových profilech přehrážky z přírodních materiálů, které snižují kinetickou energii vody a zachycují unášenou ornici. Tu následně vracíme zpět do krajiny a nenecháváme zanášet řeku Olšavu ornicí – cenným půdním zlatem. Krajina katastru se pomalu uzdravuje a my máme povinnost vůči budoucím generacím v takovéto činnosti pokračovat. Přes několikaleté sucho se daří rok od roku vodu v našem katastru zadržovat.

Jako vždy, když chceme změnit pohled lidí na léta zaužívanou praxi, jsou nezbytné dvě základní věci: Srdce na správném místě a odvaha srdci naslouchat.

Jana Rýpalová, starostka obce Podolí

Miliardy na pomoc podnikatelům vezme stát obcím, které o tom ani nevěděly

Jakoby toho neměly samosprávy za poslední měsíce dost. Nejdříve musely zvládnout krizi způsobenou koronavirem, nyní se dozvídají, že se z jedné třetiny budou podílet na vyplácení bonusu pro živnostníky a malé firmy. Na celkových nákladech na vyplácení takzvané Pětadvacítky obce a kraje přispívají miliardami korun snížením svých daňových příjmů. Představitelé samospráv vládu kritizují za to, že s nimi návrh zákona o kompenzačním bonusu neprojednala a prosadila ho ve zrychleném režimu za jejich zády. A zatímco například sousední Německo věnuje na rozvoj obcí v době krize v přepočtu dle obyvatel až 195 miliard korun, česká vláda 15 miliard obcím a krajům vezme.

SMS ČR vyzvalo senátory, aby v projednávané novele zákona o kompenzačním bonusu dopad na samosprávy pomohli napravit. Senát ve středu 13. května poslal do sněmovny pozměňovací návrh, aby poslanci obce a kraje této povinnosti zbavili a příspěvek se vyplácel přímo ze státního rozpočtu. Ministryně financí Alena Schillerová ale takovou diskusi před senátory odmítla.

„Obce podle našich odhadů přijdou v důsledku „koronavirových" opatření vlády o 50 miliard korun z takzvaných sdílených daní. Stát však namísto, aby podpořil samosprávy – a jejich prostřednictvím i regionální ekonomiku – hodlá obcím a krajům vzít dalších 15 miliard, a to na kompenzace pro OSVČ. Z výnosů daní OSVČ přitom obce – na rozdíl od státu – nemají prakticky žádný příjem. To považujeme za nespravedlivé a vyzvali jsme proto senátory, aby zákon, kterým toto vláda učinila, změnil," řekl předseda SMS ČR Stanislav Polčák.

„Vládě se velmi potichu podařilo prosadit věc, kterou nekonzultovala se žádnou ze samospráv," uvedl hejtman Pardubického kraje Martin Netolický. Pardubický kraj už kvůli očekávanému propadu ekonomiky snížil svůj čtyřmiliardový rozpočet o 200 milionů korun. Kvůli kompenzačnímu bonusu musí odepsat dalších sto. Podle Stanislava Polčáka stát porušil příslib premiéra Babiše, že negativně nezasáhne do inkasa sdílených daní s obcemi a kraji. *„Pokles rozpočtů o čtvrtinu už většina obcí nezvládne a zásadně přiškrtí investice,"* uvedl předseda Sdružení s tím, že samosprávy od státu očekávaly naopak podporu. **red**

Opatření vlády v boji s koronavirem se do hospodaření obcí podle odhadů SMS ČR promítnou **poklesem příjmů o 50 miliard**. Jak se to dotkne příjmů vaší obce, si můžete snadno ověřit v naší **aktualizované daňové kalkulačce**, kde je predikován jak pokles HDP, tak dopad podpůrných vládních opatření.
https://www.smscr.cz/kalkulacka/rud/

SMS ČR podporuje petici Starostové proti úhradě „25“ z rozpočtů obcí a krajů

Jako představitel obce nesouhlasím s tím, aby se kompenzační bonus pro OSVČ vyplácel dle návrhu zákona č. 159/2020 Sb., formou vratky daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti a hradil se ve výši cca 25 % z rozpočtů obcí. Pokud Vláda ČR navrhuje kompenzační bonusy, měla by je krýt ze státního rozpočtu a ne z obecních a krajských rozpočtů. Pokud Vláda ČR vyzývá obce a kraje k investicím, nemůže jim vlastními opatřeními snižovat daňové příjmy a investice tak ohrožovat. Petici najdete zde: https://www.petice.com/starostove_proti_uhrad_25_z_rozpot_obci_a_kraj

SMS ČR a hejtmani pěti krajů vyzvali stát, aby podržel samosprávy ve snaze rozhýbat regionální ekonomiku

Nejvyšší představitelé pěti krajů navrhli společně se Sdružením místních samospráv ČR hned několik opatření, která mohou obcím, městům a regionům pomoci. Mezi jinými jde o posílení jejich rozpočtových zdrojů novelou zákona o rozpočtovém určení daní, akceleraci národních i evropských dotací pro samosprávy či pomoc samosprávám při sjednávání nízkoúročených půjček. Výzvu nyní mohou podepisovat představitelé obcí a měst, o její podpoře jednají i další kraje. SMS ČR zároveň pořádá sběr připravených projektů (investic), které samosprávy mohou prakticky ihned realizovat (a to online zde: https://docs.google.com/…/1FAIpQLScwPca9SuV1vdtpLV…/viewform).

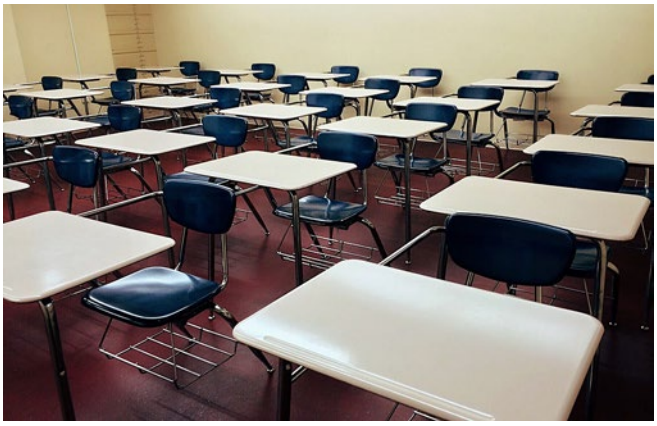
Více informací a kompletní text výzvy najdete na webu: https://www.smscr.cz/cz/62-aktuality/2325-samospravy-vyzvaly-stat-at-podpori-regionalni-ekonomiku?fbclid=IwAR0piAHrt5inkL99fx9NB3MvZ-xl5Z27rbuGlVYxoqhGJn95oteb-U_DXr0 **red**

SMS ČR volá po upřesnění podmínek při znovuotevření škol

Sdružení místních samospráv ČR oceňuje plošné fungování tzv. chytré karantény a zveřejněnou metodiku MŠMT k otevření škol I. stupně od 25. 5. 2020. U otevření prvního stupně by však uvítalo zmírnění podmínek.

Za pozitivní považuje Sdružení místních samospráv ČR značnou volnost, kterou mají ředitelé a ředitelky mateřských škol při aplikaci pravidel. „*Díky tomu budou moci zohlednit lokální možnosti a vyhovět nárokům a potřebám každé konkrétní školy,*“ řekl předseda pracovní skupiny pro školství SMS ČR Oldřich Vávra. Ten zároveň upozorňuje, že pokud má být navržené opatření návratem do období před nouzovým stavem i pro rodiče, je nezbytné zejména u malých dětí obnovit původní standard školní docházky, včetně stravování a odpolední družiny. Některé podmínky pro znovuotevření prvního stupně základních škol považuje SMS ČR za příliš přísné a vyzývá k upřesnění a dalšímu řešení konkrétních bodů:

- Jasné stanovení pravidel pro poskytování OČR pro rodiče, kteří po otevření ZŠ ponechají dítě doma (ať už z důvodu rizikových faktorů, prostých obav, nebo kapacitní nedostatečnosti školského zařízení).
- Návrh pro stanovení základního okruhu kritérií pro zařazení žáka do výuky, v případě zájmu žáků přesahujícího stanovené maximum 15 žáků a možnosti školy, tak aby tato kritéria nebyla diskriminační.
- Nepovažujeme plošně za reálné, aby paralelně probíhala jak výuka prezenční, tak stávající výuka na dálku jedním učitelem.
- Apelujeme na zvážení podmínek brzkého návratu žáků II. stupně do škol (zvláště za situace, kdy se stejná věková skupina může účastnit vzdělávání v ZUŠ).
- Navrhujeme zavedení nového projektového financování pro doučování žáků v období od září 2020 pro opětovné dosažení srovnatelné úrovně žáků, bez ohledu na jejich možnosti účastnit se vzdálené výuky a možnosti rodičů tuto výuku podporovat.
- Obce i školy vynakládají prostředky na roušky, náklady na dezinfekci prostor i osobní dezinfekci žáků, učitelů, pracovníků škol. Považujeme za správné, aby tyto mimořádné náklady hradil stát.
- Upozorňujeme, že nastavená pravidla často umožní pobyt jen maximálně 10 žákům. Žádáme o stanovení termínu pro další rozvolnění podmínek – zejména nutnost dodržení odstupu v lavicích apod. Např. prvostupňové školy, které jsou přeplněné, nemají prostory pro další dělení skupin, stejně tak je problémem za stávajících podmínek zajistit stravování.
- Žádáme o detailnější rozpracování pravidel při izolování žáka v případě podezření na nákazu (problém zajistit volnou místnost, zajištění dohledu, vybavení ochrannými pomůckami). **red**

Vláda odmítla zmírnit zákon o střetu zájmů. Podepište petici!

Vláda odmítla podpořit novelu zákona o střetu zájmů, jak ji navrhla skupina poslanců hnutí Starostové a nezávislí, která z působnosti zákona vyjímá neuvolněné místostarosty a členy obecních / městských rad menších měst a obcí.

Stanovisko vlády žel prosazuje, aby i nadále neuvolnění komunální politici podléhali pravidlům střetu zájmů. SMS ČR trvá na tom, že novela zákona o střetu zájmů, která byla navržena s ohledem na nález Ústavního soudu ČR ze dne 11. 2. 2020, adekvátně ze zákona vyjímá neuvolněné komunální politiky v menších obcích, kteří se ve svém volném čase věnují rozvoji svých obcí. Petici za návrat rozumu do zákona o střetu zájmů již podpořilo téměř 800 komunálních politiků. Můžete ji podpořit i vy a to zde: https://www.petice.com/petice_pedstavitel_obci_a_mst_za_navrat_rozumu_do_stetu_zajm **red**

Sucho… a co teď s tím?

Téma

Po koronaviru nás začalo děsit sucho. Zadejte si do vyhledavače SUCHO a nebudete vědět, co si přečíst dříve. Obecně se uvádí, že sucho je přírodní jev způsobený nedostatkem atmosférických srážek, který následně vede k poklesu množství vody v různých částech hydrologického cyklu. Pokud množství využitelných vodních zdrojů není dostatečné pro uspokojení požadavků společnosti, hovoříme o nedostatku vody.

Ani na příčinách sucha, ani na tom, jak problém řešit ale nepanuje zcela shoda. Ministr zemědělství před několika dny oznámil, že chce na 31 místech stavět přehrady, které by zadržely 273 milionů metrů krychlových vody, což je zhruba třetina vodní nádrže Orlík. S místy, které ministerstvo představilo, prý starostové tamních obcí souhlasili. Nyní je v takzvaném generelu lokalit pro akumulaci povrchových vod 65 míst.

Ozvali se ale jiní s tím, že za sucho nemůže nedostatek srážek, protože v minulosti pršelo i méně. Podle přírodovědce Jakuba Hrušky z Ústavu výzkumu globální změny Akademie věd spočívá problém v evapotranspiraci, tedy ve vypařování vody z krajiny. Kvůli klimatické změně se naše krajina rychleji vysušuje a my ji navíc ještě odvodňujeme. Sucho zatím není katastrofické, musíme se s ním naučit žít, apeluje Hruška. A leccos také změnit. Plány vlády na stavbu dalších přehrad podle něj nemají smysl a v boji se suchem nepomůžou. Je třeba zbavit se meliorací a změnit hospodaření s půdou. Situaci komplikují velká pole, která jsou historickým dědictvím, ale může za ně i dotační politika. Chyba není jen na současné vládě, ale v podstatě na všech vládách po pádu komunismu.

Na čem se ale shodují všichni?

Na tom, že stav sucha je už i v Česku alarmující. V aktuálních novinových titulcích čteme, že v řekách chybí až 90 procent vody. Problém tady je a je třeba s ním začít konečně něco dělat.

Marie Šuláková

V prvé řadě musíme vysvětlit a pochopit příčinu sucha

Zažíváme víceleté sucho. Nenatékají rybníky, v lese vysychají mechy, spadlé šišky jsou rozvinuté a kvůli požárům platí zákaz pálení větví. Lidé prohlubují studny a vrty pro čerpání vody. Dozvídáme se, že za sucho může globální klimatická změna způsobená zvýšenou koncentrací skleníkových plynů, zejména oxidu uhličitého. Proto pěstujeme kukuřici na bioplyn, řepku na bionaftu, jinde se pěstuje obilí pro výrobu etanolu. Spálením uvolněný oxid uhličitý z biopaliv by se měl příští rok zase vrátit do nově rostoucích plodin. Biomasa je naším hlavním tzv. obnovitelným zdrojem energie. Vody v řekách ubývá, takže hydroelektrárny více nevyrobí, fotovoltaika má řádově vyšší účinnost přeměny sluneční energie než fotosyntéza (tvorba biomasy), ale kapacita baterií je velmi omezená a navyšování nákladné. Podle Nového zeleného údělu pro Evropu budeme zásadně omezovat produkci oxidu uhličitého (včetně omezování uhelných elektráren), protože navýšená koncentrace tohoto plynu je považována za hlavní příčinu klimatické změny a tedy i sucha. Je tomu skutečně tak?

Chováme se podobně jako historické civilizace

Historické civilizace postupně vysušovaly krajinu, odvodňovaly města a vysychaly. Nepálily ovšem uhlí, nezvedaly koncentraci oxidu uhličitého. My se v celosvětovém měřítku chováme podobně. FAO (Organizace pro výživu a zemědělství při OSN) uvádí, že ročně kvůli nedostatku vody ubývá na 200 000 kilometrů čtverečních zemědělské půdy, protože se ekonomicky nevyplatí na ní plodiny pěstovat. Z toho třetina se mění postupně v poušť. Pokračuje odlesňování, rostoucí populace tak získává zemědělskou půdu, jako to probíhalo na našem území ve středověku. Ve východní Africe zbyla jen dvě procenta původního lesa. V České republice denně ubývá kvůli výstavbě 10 hektarů zemědělské půdy, podobný trend je v celé Evropě.

Úbytek vody a vegetace na velkých plochách vede k přehřívání krajiny

Srovnejme chládek ve vzrostlém lese a horko na parkovišti nebo i na sklizeném poli za slunného dne. Tehdy přichází na metr čtvereční 500 – 1000W sluneční energie. V lese a na mokré louce se většina sluneční energie spotřebuje na výpar vody. Rostliny se tak doslova chladí a sluneční energie je „uschována“ (latentní teplo) ve vodní páře. Na výpar jednoho litru vody se spotřebuje 0,7 kWh energie, což je množství srovnatelné s kapacitou jedné autobaterie. Vodní pára potom pomalu stoupá výše, buď se ochlazuje a padá zpět jako drobný odpolední déšť, nebo se v noci vrací jako mlha. Tento krátký oběh vody, známý jako aprílové počasí a májový deštíček, zmizel. Odvodněné plochy se sluncem přehřívají, od nich se ohřívá vzduch a ten stoupá rychle vzhůru. Letci to znají pod pojmem termika. Ohřátý vzduch obsahuje vodní páru a navíc nasává vzduch a s ním vodní páru z okolních lesů, rybníků. Tak vysycháme. Ohřátý vzduch musí totiž vystoupat příliš vysoko na to, aby se vytvořily srážky, které spadnou zpět. Navíc ohřátý vzduch vytváří bariéru vůči proudění vlhkého oceánského vzduchu od západu. Otáčí se směr větru ze západního na jižní. Myslivci chodí ke zvěři z jiné strany, zemědělci přemisťují stáda a pozorují, že „mraky se jim vyhýbají“.

Dá se proti suchu bojovat?

V prvé řadě musíme vysvětlit a pochopit příčinu sucha. Co jsem načrtl výše, není přijímáno jako vysvětlení. Oficiální vysvětlení je opačné: ve vzduchu (atmosféře) je více oxidu uhličitého a atmosféra se více ohřívá a od ní se ohřívá povrch země. Mně se to nezdá. Jak to, že nefunguje skleníkový efekt za jasné oblohy a v noci mrznou květy? Jak je možné, že posečené pole má za slunného dne povrchovou teplotu i 50°C a vedlejší mokrá louka vedle jen 25°C?

Zadržováním vody v krajině, obnovou lesů, meziplodinami na polích, stromy ve městech snižujeme extrémy teplot. Vegetace neplýtvá vodou, vegetace vodu přitahuje, zvláště ji přitahují lesy na horách. Proto musíme zastavit kůrovcovou kalamitu a obnovit les, přičemž stále zelené smrky fungují již od března, listnaté stromy až od konce dubna.

Lidé z venkova mají zažitý stín stromu a vnímají úlohu vody a vegetace od malička. Není tomu tak u lidí, kteří vyrůstají v klimatizovaných místnostech, cestují klimatizovanými auty a v klimatizovaných pracovnách u počítačů vytvářejí modely, podle nichž se má potom utvářet klima.

Jan Pokorný

Autor článku je biolog, klimatolog a hydrolog, je ředitelem společnosti ENKI, o.p.s., která se zabývá aplikovaným výzkumem v oblasti solární a krajinné energetiky, rybničního hospodaření, hospodaření s vodou v krajině, využití přírodních i umělých mokřadů.

Václav Cílek: Ve světě klimatických změn je Česká republika stále ještě dost příznivé místo k životu

Rozhovor

Před suchem dlouhodobě varuje přední český klimatolog Václav Cílek. Podle něj potřebuje každá krajina trochu jiný přístup. Chce to obejít si svůj rajón a zamyslet se nad ním, říká v rozhovoru.

Dlouhodobě varujete, že vedra i extrémní sucha budou vlivem klimatických změn pokračovat. Zdá se, že si toho v posledních letech začínají všímat i ti, kteří tomu dosud nevěřili. Proč se to děje?

Zdá se, že příčin je několik a každá se podílí jen určitým dílem. Především je tepleji a to i v půdním profilu, odpařuje se víc vody. Pokud půda popraská, dojde k nelineární reakci a odpar se zvýší i z hloubky. Přidávají se silnější deště a delší období, kdy neprší. To je setrvalý trend. Pokud je rok teplejší, vegetace roste déle a spotřebuje víc vody. To je případ letošního roku. A k tomu připočtěte utužené půdy s nízkým obsahem organických látek a dostanete směs, v níž každá složka přispěje několika procenty. Ale součet je velký.

V běžné půdě se v kubíku skladuje kolem 200 litrů vody, v černozemi až 300 litrů (tedy 300 mm z ročního úhrnu asi 600 mm srážek). Pokud tam ta půda není, protože byla erodována, tak se ani voda nezastaví. Běžte se někdy podívat na pole, když prší a možná vás překvapí, kolik vody odtéká ze špatně oraného pole.

Kam až to může dojít? Může se stát, že jednou otočíme kohoutkem a voda nepoteče?

Je stále víc vesnic, kam se voda musí dovážet. Přes léto bydlím v jedné z nich. Ale to není ten hlavní problém. Ten nastane, až nezaprší v Číně nebo Indii a tamější vlády vykoupí naše potraviny.

Kdysi jste někde řekl, že nevěnujeme dostatečnou pozornost tomu, co se děje v přírodě, ale zabýváme se děním ve společnosti, a zejména v politice… Co všechno teď můžeme ovlivnit? Jak můžeme dopady sucha zmírnit? Jaká opatření by mohla pomoci?

Jde zejména o péči o půdu a celkově o krajinu. Tématu jsem věnoval celou knihu „Krajina a voda“, která vyšla jako publikace Středočeského kraje, ale je v prodeji. Nesmíte však podléhat iluzi, že na každou nemoc je lék.

Co podle vás mohou udělat samosprávy? Na co by měli starostové apelovat?

Důležitá je správná orba, revitalizace potoků a říčních systémů (dlouhá meandrující koryta, kde se voda může vsakovat), revize lesních svážnic, kudy odchází hodně vody. Každá krajina potřebuje trochu jiný přístup.

Samosprávy se zapojují do výsadby alejí, mezí. Ty, které mají les, bojují s kůrovcem, hledají způsoby, jak zadržovat vodu v krajině. Stačí to?

Posouváme se do oblasti, se kterou nemáme zkušenosti. Může se vám stát, že vyzkoušíte biopásy, meze, malé vodní nádrže, ale účinek bude jen malý. Zdá se, že se pohybujeme kolem nějaké pomyslné hranice stability, kdy stačí o něco méně srážek, a máme velký problém. Chce to obejít si svůj rajón a zamyslet se nad ním. Počítejte přitom s tím, že teplo s námi ještě nějakou dobu zůstane, protože ho oceán pojal v obrovském množství do hloubky dvou kilometrů. Takže tepelný základ planety je zvýšený.

Možná by mohla pomoci i větší podpora malým biofarmám, které – i když jen po malých kouscích – pomáhají uzdravovat půdu…

Na půdu se stále většina lidí dívá jako na bláto, anebo na substrát, kde je možné pomocí hydroponie pěstovat plodiny. Jedna americká novinářka upozornila, že titíž lidé, kteří popírali koronavirus, popírají i klimatické změny. Takže průběh krize může být podobný. Vzpamatujeme se, až bude pozdě. Každý, kdo se dobře stará o půdu, je svým způsobem hrdina a během nejpozději deseti let to bude zřejmé.

V řekách je sotva třetina vody. Ministr zemědělství Toman nedávno jednal s vedením státních Povodí a Lesů ČR o sochu na vodních tocích a v lesích a navrhuje desítky nádrží. Co míníte o takovém opatření na zadržování vody?

Když přijedete třeba do Jordánska, zjistíte, že bez nádrží se neobejdou. Nádrže jsou dobré na zachytávání vody pro obyvatele sídel, ale moc nepomohou na poli. Ve městech žije kolem 60 procent lidí. Ti se obávají, zda budou mít co pít. Kdyby se ptali, zda bude dost potravin za dostupné ceny, tedy zda bude co jíst, zajímali by se o to, jak zachytit vodu na každém metru čtverečním.

Jak bude v příštích letech vypadat počasí u nás? A jak to bude se srážkami a se suchem?

Sluneční aktivita je menší než ve 20. století. Systém Golfského proudu se zpomalil, takže by se správně mělo ochlazovat. Pokud se to neděje, tak za to mohou skleníkové plyny. Ty jednak zvyšují celkovou roční teplotu, jednak mění směry větrů a tím i srážek. Za třicet let by mělo být o 2°C tepleji, ale většina tohoto oteplení se má odehrávat v červenci a srpnu, které mohou být o 5°C teplejší než dnes. Ještě bych mohl v podobném tónu chvíli pokračovat, ale důležité je, že ČR zůstává i ve světě klimatických změn dost příznivé místo k životu.

Rozhovor vedla Marie Šuláková

Sucho v krajích

Jihomoravský kraj

Nesouhlas obcí a tisíců lidí nepomohl. Báňský úřad dal zelenou těžbě štěrkopísku!

Neuvěřitelné. Takové sucho, a přesto Český báňský úřad v úterý 19. května schválil dobývací prostor pro těžbu štěrkopísku mezi Uherským Ostrohem a Moravským Pískem a zamítl všechny námitky vznesené obcemi! Nepomohla ani petice 12000 občanů, ani 57 nesouhlasných prohlášení obcí, ani důrazné protesty odborníků, dokonce ani varování, že letošní sucho je prý nejhorší za 500 let. Těžba na území Uherského Ostrohu přitom ohrožuje pátý největší zdroj pitné vody pro asi 140 tisíc lidí.

Médiím informaci potvrdil mluvčí báňského úřadu Bohuslav Machek, podle kterého se proti tomuto rozhodnutí nelze odvolat. Je možné ho pouze napadnout soudní cestou. Společnost České štěrkopísky teď může požádat o povolení těžby. Úřad o ní bude rozhodovat v novém řízení. *„Soudně napadneme jak proces EIA, tak nové rozhodnutí báňského úřadu. Jakmile to bude možné, uspořádáme Pochod za vodu pro lidi. Budeme se bít do poslední chvíle,“* reagovala starostka Tvarožné Lhoty Martina Bílová, která za svou aktivitu ve spolku Za vodu pro lidi získala od SMS ČR titul Počin roku 2019. **MŠ**

Ústecký kraj

Už zase problémy s nedostatkem vody! Tentokrát však přišly dříve

O poznání dříve se letos začíná plošně skloňovat problematika sucha. Zatímco v minulém roce byl v dubnu na většině území Česka díky zimním sněhovým zásobám ještě dostatek vody, v tom letošním už v krajině můžeme spatřit první cisterny. Místo, kde voda chybí, se na rozdíl od doby nemění. Omezení odběru vody už stanovily desítky obcí po celé republice a již tradičně se významnější potíže objevují na Šluknovsku.

Konkrétně v Mikulášovicích a Jiříkově. Podle slov starostky Mikulášovic Miluše Trojanové není zatím nutné zásobovat vodou domácnosti, kterých mívá každoročně potíže více než třicítka. První cisternu ale vedení obce nechalo přistavit k nejseverněji položené rozhledně v ČR – Tanečnici. Aby letos nestihl ohrožené domácnosti opět stejný problém v podobě vyschlé studny, musely by se připojit na místní vodovod. Ten ale v obci na mnoha místech stále chybí a jeho dobudování odhaduje starostka obce na 500 miliónů korun. Pro obec s ročními příjmy ve výši 35 miliónů je to tedy neřešitelný oříšek. Vzhledem k pravidelnosti problému a stoupající ceně za nájem cisteren uvažuje obec výhledově alespoň o zakoupení vlastních cisteren. Občanům pak každoročně pomáhá třeba i tím, že umožní prát oblečení v místním pečovatelském domě.

V deseti obcích v národním parku České Švýcarsko je pak s platností od 23. dubna zakázán vstup na lesní pozemky mimo vyznačené turistické cesty. Toto omezení se týká i obce Srbská Kamenice. Její starostka Jitka Voglová potvrzuje, že sucho je už nyní znatelné, a i v souvislosti s výskytem kůrovce reálně hrozí lesní požáry.

V západní části kraje na nepříznivou situaci zase reagují plněním přehrad na maximum. V rámci povodí Ohře se postupně naplňují nádrže Janov, Skalka, Újezd, Stanovice nebo Jesenice. I vzhledem k mizivým zásobám ze sněhové pokrývky to však podle slov mluvčího povodí Ohře Jana Svejkovského jde pomalu, přesto už se maximální kapacitě na mnoha místech blíží. Doslova žalostná je hladina vody v korytech řek napříč celým krajem. Kvůli nízkým stavům stojí i lodní doprava.

Plošný dopad nedostatku vody potvrzují téměř v celém kraji

Na Litoměřicku přešli velcí zemědělci od standardních zavlažovačů k tzv. velkoplošným závlahám a už nyní odhadují milionové škody. Trochu lepší je situace na Moldavě v Krušných horách. Místostarostka obce Eva Kardová považuje relativně rozsáhlé území obce za vodnaté, připomíná i prameniště Flájského potoka, který napájí známou Flájskou přehradu. Přesto je i v této obci zásadní otázkou, jak vodu v území co možná nejefektivněji využít.

Ministerstvo životního prostředí nedostatek vody vnímá a už během minulého roku podpořilo více než 4 500 projektů za více než 2 miliardy korun. Pro letošní rok je mj. v jednání i podpora obcím na zajištění zdrojů pitné vody. Svoji důležitou praktickou roli hrají také místní akční skupiny. Národní síť MAS (pracovní skupina Enviro 2019) pak pro starosty připravila manuál s názvem *Klimatická změna I:* sucho se spoustou praktických informací. **Marek Komárek**

Jihočeský kraj

Jihočeši mají více než 4000 nových zelených „klimatizací“

Boj proti změně klimatu pomocí zelené infrastruktury byl hlavním cílem mezinárodního projektu Klimagrün/Klimatická zeleň, který realizovala KS NS MAS Jihočeského kraje s krajskou finanční podporou. Dvouletý projekt skončil letos na jaře. Polovinu všech zapojených tvořily členské obce SMS ČR. V jejich katastrech se vysadilo více než 2000 ovocných i neovocných stromů.

„Chladivý efekt stromů příznivě ovlivňuje mikroklima. Aby strom mohl pracovat jako klimatizace, musí být správně umístěn. Důležitý je výběr světové strany a směru větru,“ ví už po zkušenostech v projektu manažerka Milada Vopálková. Radost z nové zeleně má nejen ona, ale i starostové, kteří se do výsadby zapojili. *„Dávno tomu, co byla malebná česká krajina protkána hustou sítí polních cest a každou z nich lemovalo stromořadí,“* zavzpomínal například starosta Sudoměřic u Bechyně Stanislav Houdek. Realizace výsadby podle něj vyžadovala, jak to již u evropských projektů bývá, značnou dávku trpělivosti. *„Vytipovali a připravili jsme pozemky, nechali je zaměřit geodetem, zorat, srovnat a osít trávou,“* popsal. Sedm měsíců čekání se podle jeho slov nakonec vyplatilo. Kromě původně plánovaných 90 stromů nakonec vysadili 271 dřevin. *„Vše nakonec klaplo, a naše nová alej nese jméno Virová. Děkuji všem, kteří se o úspěšnou realizaci projektu zasloužili,“* dodal. **MV**

Olomoucký kraj

Bělotín bojuje proti suchu na všech frontách

Strategii proti suchu má dlouhodobě ve svých plánech obec Bělotín. Výstavba suchých i mokrých poldrů, malé tůně, linie zeleně kolem polí, skupiny stromů na okrajích polí či ovocné stromy, to vše patří k souboru opatření, která mohou přispět k řešení hned několika problémů.

Starosta Bělotína Eduard Kavala tvrdí, že opatření pro krajinu nemusí být nákladná a je lépe jich uskutečnit více malých, než *superobrovské* z dotací. Vychází přitom ze zkušeností s jejich realizací, které má ve všech částech své obce. Obec se pak dokáže lépe vypořádat s povodněmi, erozí i suchem. *„Je to běh na dlouhou trať. Z protipovodňových poldrů se snažíme vytvářet mokré poldry. Budujeme louže, hloubkové vrty a nové studny. Důležitým aspektem boje proti suchu je péče o krajinu. Vysadili jsme tisíce stromů, budujeme protierozní valy a obnovujeme meze,“* řekl. Na území Bělotína nedávno proběhl hlubinný průzkum podzemních vod, který dovoluje lepší přípravu na budoucí období. *„Aktuálně se snažíme realizovat projekt zachytávání dešťové vody ze střechy budovy školy a její ukládání do podzemních rezervoárů. Vodu chceme využívat k zalévání a jako užitkovou vodu,“* dodal starosta, jenž zkušenosti z realizace opatření představuje i kolegům, kteří potřebují v tomto ohledu poradit. **Tomáš Pavelka**

Pardubický kraj

Pomohou Luži pozemkové úpravy v boji proti suchu?

Občané místní části města Luže v Pardubickém kraji se již 30 let pravidelně potýkají s povodněmi z přívalových dešťů a záplavami bahna. Naštěstí svitla občanům Luže naděje v podobě příslibu pozemkových úprav. O ty ale musí mít zájem i místní zemědělci. Jak je přesvědčit? A jak může proti suchu bojovat město i bez pozemkových úprav? Ptáme se starostky města Veroniky Pešinové.

Jak moc jsou v současné době protierozní opatření důležitá?
Velice. Se suchem u nás bojujeme všude. Máme dokonce místní části, kde lidé v létě nemají co pít. Není tam pitná voda ani vodovod a lidem vysychají studny.

Kdy jste začali problém s erozními událostmi vnímat?
Vloni nám přišel dopis z pozemkového úřadu v Chrudimi, ve kterém nás vyzvali k nahlášení erozních událostí. Měsíc předtím se, shodou okolností, konalo zasedání zastupitelstva, na kterém vystoupil jeden z občanů a upozornil nás na událost, která se v jejich místní části pravidelně opakuje. Vše nabralo spád po mé výzvě, kdy se mi během týdne shromáždilo mnoho fotografií a videí, jež dokazují vážnost situace. Některé z nich byly dokonce z 90. let. V jedné z místních částí pravidelně dochází v důsled-

Starostka města Luže Veronika Pešinová

ku přívalových dešťů k povodním, které zaplaví chatovou oblast, nechají za sebou velký nános bahna a zničí vše, co jim přijde do cesty. Voda steče z lesa a pole, a úvozem se dostane až mezi chaty. Zaměstnanci z pozemkového úřadu byli v šoku, že o této třicetileté záležitosti již dávno nevědí.

Pozemkový úřad rozhodl, že se tato místní část stane předmětem pozemkových úprav. Co to pro vedení města znamená? Kdo bude úpravy financovat?

V tuto chvíli jsme v pořadníku. Úpravy bude naštěstí financovat stát. S naším rozpočtem by to bylo nereálné. Bohužel, není zatím jisté, zda u nás úpravy proběhnou. Kámen úrazu může nastat ze strany vlastníků zemědělské půdy. Aby se pozemkové úpravy uskutečnily, musí o ně mít zájem více než 50 procent vlastníků půdy. Pokud se tak nestane, úpravy nebudou. Zemědělci obhospodařují pole velkou technikou, je pro ně tedy praktičtější mít velké lány. A já bych teď po nich měla požadovat, aby sami chtěli udělat opatření. Sama jsem o potřebě úprav přesvědčená, ale potřebuji vytvořit argumenty i pro ně. Předseda zemědělského družstva, které zde vlastní velkou část půdy, mi řekl, že dodržuje veškerá protierozní opatření stanovená zákonem. Na vlastní oči ale vidíme, že to v praxi opravdu nestačí.

Samotné projednávání úprav může trvat několik let. Co mezitím hodlá vedení města dělat, aby došlo na jejich realizaci?

Zaměříme se na osvětu. Opatření jsou prospěšná i pro zemědělce. Jen to musí pochopit. Abychom byli jako zastupitelstvo za jedno, budeme se v tomto směru vzdělávat i my. V plánu máme semináře a workshopy jak pro nás, tak pro občany a vlastníky zemědělské půdy. K informování využijeme i zpravodaj.

Vím, že některá protierozní opatření a kroky v boji proti suchu děláte již nyní. Jaké to jsou?

Je to tak. Boj se suchem je v tomto volebním období jedním z hlavních témat našeho výboru pro životní prostředí. Cílem je obnova polních cest, remízků a vysazování stromů. Je to jediná možná cesta, jak změnit současné zemědělství. Vladimír Lemberk, člen našeho výboru, zpracoval plán na vysazování nových stromů. Ve chvíli, kdy povolujeme kácení stromů, určíme podle tohoto plánu, kde vysadit nový tak, aby to mělo smysl. Tak se dají po krůčcích dělat protierozní opatření jednoduše a hned.

Doufám, že vláda začne chápat vážnost situace. Myslím si, že jsme v situaci, kdy by se měla nastavit tvrdá opatření, která by chránila nás všechny. Není to jen o erozních událostech, ale i o tom, že nám voda z polí odtéká pryč, místo toho, aby zalila plodiny. Dříve, kdy bylo hodně dešťů, a půda byla podmáčená, se to hodilo, ale nyní je situace jiná. S tím je spojena také otázka meliorací a jejich zrušení.

Rozhovor vedla Kristýna Vodrážková

Starosta Vraclavi Oldřich Koblížek

Glosa: Současné zacházení s půdou lze přirovnat k vykrádání státního pokladu

Proč trápí sucho zemědělce, lesníky, vodohospodáře a všechno živé? Častým úkazem na českých polích je vyschlá, rozpraskaná a prachovitá zemědělská půda. Nenechte se mýlit, že taková půda dokáže zadržet srážkovou vodu. Pod prasklinami v půdě je utužené, těžkou technikou uježděné podorničí, rovnající se nepropustné betonové desce. Příčiny? Zemědělská půda sycená chemií, vyhladovělá z pěstování průmyslových plodin, je mrtvá, bez živých organismů a žížal, protože jí chybí stájový hnůj, zajišťující v půdě život, úrodnost a pórovitost pro zadržení a vsakování srážkové vody, zásobování pramenů, potoků, řek a spodních vod. Takové zacházení s půdou se dá přirovnat k vykrádání státního pokladu.

Co všechno si nechají vlastníci půdy líbit za nájem, který určitě nevyrovná cenu jejího znehodnocení? Lékem na suchou půdu je hnůj nebo jiná organická hmota podporující soudržnost půdy, hluboká orba a střídání plodin s dostatečně dlouhými kořeny prorůstajícími hluboko do podloží, dostatek stromů, zajišťujících odpar vody a stín. Lékem je i správné nastavení dotací na zodpovědné zacházení se zemědělskou půdou, např. podle druhu plodiny (s menší spotřebou chemie nebo lépe zadržujících vodu), nebo na obnovu lesů a ozelenění krajiny, měst i budov. Jak by to fungovalo? Prostě více dostane ten, kdo zhodnocuje zemědělskou půdu – oře a používá hnůj a méně chemie a pěstuje potravinářské plodiny. Podle obdobných kritérií lze nastavit i pružnou roční daň z nemovitosti (půdy). Posílí se tak hlavní úloha zemědělce – potravinová soběstačnost a vyvážený stav krajiny – pole, remízky, větrolamy, lesy, rybníky, mokřady, protierozní travnaté pásy – a ne jako nyní hydroponické pěstování nejlépe prodejných průmyslových plodin.

Tak přemýšlím, proč se tomu naše vláda tak brání, když všichni víme, že sucho zase přichází!

Oldřich Koblížek, starosta Vraclavi

Zlínský kraj

Největší plánovaná zásobárna vody má stát na řece Vláře

K zajištění vody na dlouhá leta dopředu má ve Zlínském kraji sloužit největší vodní dílo Vlachovice. Budování nádrže má začít v roce 2026. Nádrž má především zásobovat obyvatele pitnou vodou. Lidé v okolí budoucí přehrady stavbu spíše vítají. Dotýká se devíti obcí – Vlachovic, Vlachovy Lhoty, Vysokého Pole, Tichova, Újezdu, Loučky, Valašských Klobouk, Drnovic a Haluzic.

Ve většině z nich měli v posledních letech problémy s nedostatkem vody. Kromě toho ale také přehrada zmírní dopady povodní, stejně jako sucha. Dílo se má stavět čtyři roky, takže provoz by měl začít v létě 2030. V současné době probíhá výkup nemovitostí a pozemků v předpokládané hodnotě 705 milionů korun. Výkupy by měly být ukončeny do roku 2023. Zároveň také probíhají jednání mezi starosty z dotčeného území a představiteli Povodí Moravy, která je investorem stavby. Připravuje se výběrové řízení na projekční firmy, které zajistí např. čistírny odpadních vod, přeložky inženýrských sítí nebo opatření v péči přírodě blízké.

Vodní dílo by mělo svým výdejem vody 350 litrů za sekundu pokrýt až třetinu celkové spotřeby vody v kraji (současná spotřeba je 1000 litrů za sekundu). Na řešení problémů se suchem založil Zlínský kraj, Povodí Moravy a VAK Zlín pracovní skupinu, která se má zabývat možností propojení vodních nádrží Stanovnice, Bojkovice, Ludkovice, Slušovice a dalších s budoucí přehradou Vlachovice. Plán počítá s tím, že by si vodárenské nádrže mohly se zásobou vody vzájemně pomoci.

Kraj podpoří dokumentace na skupinové vodovody

Kromě plánu vodního díla Vlachovice připravil Zlínský kraj dotační program k pořízení projektových dokumentací na skupinový vodovod pro obce do 2000 obyvatel. V kraji je totiž stále devět obcí, které vodovod nemají a desítky obcí využívají pouze vlastní zdroje. Problém s nedostatkem vody nastal minulý rok např. v obci Nedašova Lhota, kde museli vodu dovážet z šest kilometrů vzdáleného Brumova. Po této zkušenosti začaly obce v okolí připravovat projekt k napojení na skupinový vodovod z Brumova. **Renata Štachová**

Pracovní skupina se má zabývat možností propojení vodních nádrží Stanovnice, Bojkovice, Ludkovice, Slušovice a dalších s budoucí přehradou Vlachovice. Plán počítá s tím, že by si vodárenské nádrže mohly se zásobou vody vzájemně pomoci.

Kraj Vysočina

Sucho jde ruku v ruce s požáry

O tom, jak moc sucho ovlivňuje množství požárů, by mohli vyprávět hasiči. V Kraji Vysočina vyjížděli jen letos v dubnu k více jak 80 požárům trav a lesních porostů za den. Hejtman musel na čas vyhlásit řadu omezení.

Množství požárů vedlo krajského hejtmana začátkem dubna k přijetí řady opatření, která až do 5. května zakazovala rozdělávání ohně, odhazování hořících nebo doutnajících předmětů, kouření ve vymezených prostorech, spotřebovávání vody ze zdroje pro hašení požárů k jiným účelům než k hašení atd. Možná právě tato omezení, ale i opatření související s nemožností shromažďování velkých skupin lidí vedly nakonec k nejklidnějším oslavám čarodějnic v kraji. *„Stále apeluji na občany, aby se v přírodě, nejen při rozdělávání otevřených ohňů nebo při práci v lese, chovali maximálně zodpovědně. Ani deště v posledních dnech nevyrovnaly srážkový deficit posledních let,“* uvedl hejtman Kraje Vysočina Jiří Běhounek.

Vlastníkům nebo správcům lesa, ovocného sadu, nebo těm, kdo se zabývají čištěním porostů a spalují rostlinné zbytky je určena aplikace Pálení, která má sloužit k ohlášení plánovaného pálení místně příslušnému hasičskému záchrannému sboru. Nahlášením pálení nedochází k jeho schválení, je pouze evidováno Operačním a informačním střediskem hasičského záchranného sboru. Evidence slouží výhradně pro možnost ověření místa pálení s možným nahlášením požáru. Více informací naleznete zde https://paleni.izscr.cz/. **red**

Milí čtenáři. V novém seriálu postupně představí předsedové krajských Sdružení místních samospráv ČR témata, která momentálně pálí samosprávy v jejich regionech.

Liberecký kraj

Zřizovatelé škol vytápěných tuhými palivy si za provoz připlatí

Zřizovatelé škol vytápěných kotli na tuhá paliva budou muset sáhnout hlouběji do kapsy. Nová reforma financování škol, která začala platit 1. 1. 2020, nepočítá s náklady na mzdy pro topiče. Téma představuje předseda krajského SMS ČR a starosta obce Zlatá Olešnice Jiří Černý.

O co jde?

V novém systému financování školství byly tyto náklady na provoz vyřazeny. Proto se školy, které nemají jinou možnost vytápění, obrátily na krajský úřad s žádostí o přidělení těchto prostředků. Stanovisko bylo ale zamítavé.

Jaká je aktuální situace?

MŠMT „znormovalo" potřeby škol na provozní pracovníky. Vše, co se nějak vychyluje, by už měl hradit zřizovatel. Práce topiče je personálně náročná a financování této pozice je typickým příkladem toho, kdy zvýšené náklady bude muset uhradit zřizovatel. Normativ na provozní pracovníky se ještě navýší o nepedagogické pracovníky ve školní družině, které stanoví krajský úřad. Tento již zmiňovaný normativ, ale ještě není dokončen. Nový způsob financování školství je přísně normativní, a zvláště malé školy pocítí i částku 60 000 korun jako významnou. V minulých letech tato mimořádná podpora ze strany MŠMT rozlišovala náročnost práce na vytápění, která je odlišná od např. dodaného tepla, plynového vytápění apod. Snaha MŠMT přenášet zvýšené nároky na zřizovatele je tu přímo deklarovaná. Dohodovací řízení s MŠMT o navýšení limitu nepedagogických pracovníků se aktuálně neplánuje.

Co dál?

Zřizovatelé se snaží vytvářet co nejlepší podmínky pro vzdělávání ve všech školských zařízeních. Obzvláště malé obce, které si chtějí udržet dostupnost a kvalitní výuku, vynakládají nemalé prostředky. Zajišťují opravy, rekonstrukce, nová hřiště a platí každý rok provozní náklady. Ty se nyní opět navýší. Přivítal bych přehodnocení rozpočtového určení daní, kde by se mohlo počítat s navýšením příjmů na žáka.

Starosta obce Zlatá Olešnice Jiří Černý

Plzeňský kraj

Obce z Plzeňska oslovily hejtmana kvůli dotační podpoře

Obava ze ztráty podpory obcím z vyhlášených krajských dotačních programů přiměla představitele Sdružení místních samospráv a Svazu měst a obcí v Plzeňském kraji ke společnému jednání s hejtmanem. Chtěli se ujistit, že vedení kraje neplánuje v souvislosti s COVID-19 zastavit podporu obcím z vyhlášených dotačních programů.

Na základě výsledků bleskového šetření mezi členskými obcemi obě sdružení podpořila stanovisko, že případné zmenšení krajských dotací by řadu obcí a spolků přivedlo do vážných problémů. Zrovna tak by hospodářskou situaci státu zhoršilo zastavení investiční činnosti radnic. Při setkání s hejtmanem Josefem Bernardem se zúčastnění shodli, že prostředky z dotačních podpor pomáhají zlepšovat život v obcích. Z průzkumu vyplynulo, že mezi priority a nejčastěji využívané dotační tituly patří například program vodohospodářské infrastruktury, podpora ochrany lesa, podpora SDH, prevence kriminality nebo zachování a obnova kulturních památek. Všichni partneři zároveň deklarují, že v rámci svých kompetencí budou usilovat o to, aby se dotační podpory pro obce nekrátily ani v budoucnu. **RS**

Kraj Vysočina a Jihočeský kraj

Bojujeme za práva obcí v otázce výběru lokality pro úložiště radioaktivního odpadu

Výběr lokality pro hlubinné úložiště radioaktivního odpadu je řadu let velkým tématem pro několik desítek obcí na Vysočině a v jižních Čechách. Správu úložišť radioaktivního odpadu pověřilo Ministerstvo průmyslu a obchodu úkolem vybrat tu nejvhodnější lokalitu, což se u většiny dotčených obcí projevuje pochopitelnou vlnou nevole. Správa úložišť své úmysly nedávno představila jak ve výhledovém plánu činnosti, tak v návrhu věcného záměru zákona o zapojení obcí a jejich občanů, které by měly vyjasnit vázanoucí komunikaci mezi zapojenými aktéry, jejich kompetence a postupy.

Ve spolupráci s Platformou proti hlubinnému úložišti, organizací, která sdružuje přibližně dvě třetiny dotčených obcí, zastává SMS ČR právo veta obce ve všech krocích výběru lokality – od stanovení průzkumného území po povolení provozování úložiště. Právo na vyjádření by měly dostat také sousedící obce, neboť se jich dopady výběru mohou přímo týkat, a to například v otázce ochrany podzemních vod. V těchto bodech zůstává Sdružení se Správu úložišť v rozporu. *„Zatím jsme úspěšně prosadili povinnost Správy úložišť pořádat jednání přímo v dotčené obci a prodloužení lhůt pro vyjádření obce v jednotlivých krocích. Věcný záměr zákona by měla projednávat Legislativní rada vlády,"* řekl legislativní analytik SMS ČR Otakar Bursa. **OB**

Zlínský kraj

Základní školy budou mít polytechnické dílny

Zlínský kraj podpoří polytechnické vzdělávání na základních školách. Dá jim peníze na vybavení dílen. Chce motivovat žáky k volbě středoškolských technických oborů. Mezi základní školy kraj rozdělí pět milionů korun. O peníze mohou školy požádat do 30. června. Úspěšní žadatelé si z dotace pořídí pilky, kladívka, svěráky a další nářadí, pracovní stoly neboli ponky, stolařské svěrky, ocelové kartáče a jiné vybavení. Projekty budou podpořeny ve výši maximálně 70 % celkových způsobilých výdajů, přičemž minimální výše dotace činí 50 tisíc a maximální 150 tisíc korun. Žádat mohou pouze úplné základní školy se sídlem ve Zlínském kraji všech zřizovatelů, vyjma organizací zřizovaných Zlínským krajem. Poprvé byl program vyhlášen v minulém roce, kdy kraj rozdělil mezi 53 žadatelů 4,93 milionů korun. **RŠ**

Rozhovor: V Příluce vyrobili dezinfekční přístroj, který pomáhá obcím v celém kraji

Tým starosty obce Příluka na Svitavsku sestavil dezinfekční přístroj, který pomáhá v Pardubickém kraji bezpečně zlikvidovat nový koronavirus. Místa po ošetření zůstanou několik týdnů chráněná. Muži vyjíždí do obcí a měst a dezinfikují hlavně nejrizikovější místa, jakými jsou například zařízení pro seniory. Obec s necelými 200 obyvateli se díky přístroji stala rychle známou, což potvrzuje i starosta David Šimek.

Jak vznikl nápad na sestrojení přístroje?
To díky naší mateřské škole. Lámali jsme si hlavu nad tím, jak ji co nejdříve zase otevřít. Jeden náš zastupitel má firmu, která přístroj na dezinfekci pomocí suché mlhy dokáže vyrobit. Tak jej vyrobila a dnes pomáhá na mnoha místech.

Kde konkrétně přístroj pomáhá?
Zpočátku jsme dezinfikovali domovy s pečovatelskou službou, zdravotnická zařízení, prodejny potravin a obecní úřady. A to vše jak v naší, tak v okolních obcích, kterým jsme tuto pomoc nabídli. Následovaly kostely, mateřské a základní školy apod.

Jak to celé funguje?
Naši službu bereme jako veřejnou. Objekty, které dezinfikujeme, hradí pouze malé režijní náklady a cenu za dezinfekci. Přístroj bychom mohli

přirovnat k rozprašovači. Ten vytváří mikroskopické kapky menší než 10 mikrometrů. Suchá mlha na bázi peroxidu vodíku a s koloidním stříbrem pronikne do každého rohu místnosti, aniž by cokoliv smáčela. Vše je samozřejmě testováno tak, aby to bylo zdravotně nezávadné.

Jak často se musí proces opakovat?
Pokud se námi vydezinfikovaný prostor uklízí suchou cestou, vydrží virucidní až tři týdny. Velkou výhodou je rychlost aplikace a mobilita přístroje.

Rozhovor vedla Kristýna Vodrážková

Strašák institucí: skartace a archivace

SMS SLUŽBY s.r.o.

Jak na ochranu osobních údajů?

Osobní údaje zpracovávají obce v listinné i elektronické podobě v rámci svých agend každodenně. Jak s nimi ale nakládat poté, co pomine účel jejich zpracování? Jak se stavět ke skartaci a archivaci? I na tyto otázky se pokusíme odpovědět.

Proč tedy vůbec provádět skartaci a archivaci?

Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (známé též jako GDPR) stanovuje základní zásady pro zpracování osobních údajů. Jednou z těchto zásad je i tzv. „omezení uložení". Tato zásada stanoví, že osobní údaje musí být uloženy formou umožňující identifikaci subjektů údajů jen po dobu nezbytnou pro účel zpracování. Obec, jako správce osobních údajů, má povinnost zajistit „omezení uložení", tedy má zejména sledovat, zda účel zpracování pro dané údaje stále existuje. Pokud jsou osobní údaje zpracovávány na základě zákona, pak je nutné dodržet lhůty buď zákonem stanovené, nebo pokud v legislativě nelze tyto lhůty ani nepřímo nalézt, je jejich stanovení na správci. Ten pak volí co možná nejkratší lhůty pro uložení dokumentů.

A jak proces zvládnout v praxi?

Veškeré skartační lhůty a speciální znaky (např. určující, zda je daná písemnost archiválie či nikoli) obsahuje spisový a skartační řád obce. Je vhodné provádět jeho aktualizaci tak, aby lhůty a znaky odpovídaly stávající legislativě a aby byly přiměřené k účelům zpracování. Součinnost při vytváření nebo aktualizaci řádu na žádost poskytne státní okresní archiv. Doporučuji zároveň využít velmi kvalitní vzor spisového a skartačního řádu, zveřejněný na webových stránkách Moravského zemského archivu v Brně. Kompletací spisového a skartačního řádu ale celá záležitost nekončí. Je nutné jej také v praxi naplňovat a dodržovat stanovené lhůty. V opačném případě nebude naplněna výše zmíněná zásada omezení uložení. Na tomto místě je nutné také podotknout, že není možné před skartací či archivací dokumentu vytvořit jakékoli další kopie, které by se tzv. „časem mohly hodit". Skartaci a archivaci písemností není vhodné provádět nahodile, nýbrž systematicky a v kontaktu s oblastním archivem. Skartační a archivační lhůty je třeba udržovat aktuální i v kontrolních záznamech o zpracování osobních údajů, na aktualizaci záznamu spolupracujte se svým pověřencem pro ochranu osobních údajů.

Tomáš Pavelka,
pověřenec pro ochranu osobních údajů SMS-služby s.r.o.

Nový stavební zákon nepřinese zkrácení stavebního řízení

K dalšímu vypořádání připomínkového řízení návrhu stavebního zákona došlo v pondělí 4. května. Ten doznal od původního návrhu takových změn, že SMS ČR společně s dalšími připomínkovými místy navrhuje Ministerstvu pro místní rozvoj zahájení nového připomínkového řízení. Jak se totiž postupem času ukázalo, současná několikátá verze zákona vůbec nezrychlí stavební řízení, což byl paradoxně hlavní argument předkladatele.

Přestože meziresortní připomínkové řízení trvá od minulého roku, vyjednávání nad zněním nového stavebního zákona stále neberou konce. Je to především z důvodu změn a nových verzí návrhu ze strany Ministerstva pro místní rozvoj. *„Ve své podstatě každé kolo vypořádání připomínek pro nás představuje seznámení se s novým obsahem, kdy jsou přečíslovány nejen paragrafy, takže je velmi obtížné se v návrhu vyznat, ale také během kontroly nového textu zjišťujeme, že v některých částech jsou absolutně nová ustanovení a mechanismy, ke kterým jsme na začátku připomínkování nevyjádřili, protože v té době neexistovaly,"* popsal starosta Litultovic Jan Birgus. *„Nejlepší by bylo, kdyby byl návrh předložen znovu a dodržena legislativní pravidla vlády. I za současného stavu jsme na přípravu vypořádání dostali jen několik dní. Ministerstvo nepředložilo důvodovou zprávu, která by vysvětlovala jednotlivé změny a také závěrečnou zprávu RIA, což jsou povinné dokumenty,"* dodal.

K návrhu stavebního zákona, který představuje více než 150 stran textu, jenž se stále mění, se doposud vyjádřilo na třicet připomínkových míst. Někteří, stejně jako SMS ČR, kromě konkrétních změn nesouhlasí se způsobem vypořádání a svůj nesouhlas již dali najevo v nedávné době v rámci společného vyjádření pod hlavičkou Veřejného ochránce práv: *„Nově můžeme ještě doplnit, že z důvodu další změny v zákoně paradoxně dojde k prodloužení celého stavebního řízení, a to kvůli předložené změně ve struktuře stavebních úřadů, která bude představovat zvýšení administrativy a zavedení časově náročných správních postupů,"* komentoval stav místopředseda SMS ČR Jan Sedláček.

Další nová změna ve struktuře stavebních úřadů, kterou rezort náhle do vypořádání připomínek během nouzového stavu zakomponoval, by zasáhla na 400 obcí, ve kterých by byly stavební úřady zrušeny. Na toto SMS ČR odmítá přistoupit a trvá na zachování stavebních úřadů na obcích I. a II. stupně. V této věci je Sdružení po celou dobu konzistentní. Svůj názor také vyjádřilo například na dotčené orgány, s jejichž integrací nesouhlasí. Budoucnost naopak SMS ČR vidí v decentralizaci hlavních úřadů, což dlouhodobě podporuje. *„Dovedeme si představit, že by sídlo Nejvyššího stavebního úřadu bylo v jiném městě než v Praze. Například v Pardubicích, Olomouci nebo Hradci Králové. V tomto by opravdu mohl být návrh stavebního zákona revoluční a přínosný. Bohužel toto je jen kosmetická záležitost, a pokud nebudou vypořádány základní rozpory a dopracovány povinné materiály, a především dodržena legislativní pravidla vlády, nemá smysl jásat. Proto setrváme v rozporu a navrhujeme nové korektní připomínkové řízení,"* uzavřel Jan Birgus.

Lukáš Novák

Skryté nebezpečí pro veřejný zájem ve stavebnictví?

O novém stavebním zákonu jste si v SMSce i médiích přečetli už mnoho. Naposledy jde o zpackané připomínkové řízení ze strany Ministerstva pro místní rozvoj, kdy během zpracování připomínek na jaře zákon nabobtnal o přibližně 150 nových paragrafů. Kde jen zůstal původní záměr pro zákon jednoduchý a přehledný? Dnes se ale zaměřím na jinou skrytou hrozbu v podobě poslaneckého návrhu novely zákona č. 416/2009 Sb. o urychlení výstavby dopravní infrastruktury, na níž upozornila organizace Zelený kruh.

Pozornému čtenáři neunikne, že se do návrhu novely zapletla z našich řad kritizovaná fikce souhlasu dotčených orgánů, o níž jsme dosud diskutovali jen na jednáních k novému stavebnímu zákonu. *„Zavádí se fikce vydání souhlasného závazného stanoviska pro případ nevydání závazného stanoviska ve stanovené lhůtě… jako prostředek ochrany před nečinností veřejné správy,"* uvádí sněmovní tisk č. 673. Paradoxní je, že ačkoli se zákon č. 416/2009 Sb. týká především liniových staveb, fikce souhlasu dotčených orgánů má platit i pro stavby neliniové. V současné době čeká novela v Poslanecké sněmovně na druhé čtení, kterému bude předcházet projednání na výborech tamtéž.

Otakar Bursa, legislativní analytik

Příklad dobré praxe

Z obce Tisá v Ústeckém kraji
V Tisé to žije! Mají i vlastní muzikál!

Přibližně tisícihlavá ves Tisá patří mezi nejznámější obce Ústeckého kraje. Zásluhu na tom ale nemají pouze široko daleko známé Tiské stěny, které ročně navštíví kolem 40 000 turistů. Místní v obci *táhnou za jeden provaz*, vytváří nevšední atmosféru a v rámci přeshraniční spolupráce uspořádají třeba muzikál. Na rozdíl od her v Tokiu se navíc ty Tiské v létě pravděpodobně uskuteční!

Pane starosto, kolikátým rokem jste starostou a co je vaše původní profese? Jak se vám v Tisé starostuje?

Toto je mé první volební období v roli starosty. Do komunální politiky jsem ale vstoupil už v tom předchozím, kdy jsem působil jako předseda výboru pro rozvoj obce. Do této funkce mě přivedly občanské aktivity. Nepřišel jsem věci příliš měnit, nýbrž pokračovat v nastartovaných aktivitách, trendech a řízení obce po svém předchůdci a spolužákovi z gymnázia. Už léta jsme v obci spolupracovali a teď jsme si jen vyměnili role. Já se vzdal relativně poklidného života v důchodu a přenechal jsem kolegovi o poznání klidnější roli v čele výboru pro rozvoj obce. Povoláním jsem projektant či analytik informačních systémů. Starostování přináší každým dnem řadu nových situací i problémů, ale stěžovat si rozhodně nemohu.

Proč se v Tisé dobře žije a lidé odsud neodcházejí? V čem je tato vesnice jiná než ostatní?

Vyjdu z naší dlouhodobé rozvojové vize – „Jedinečná Tisá". Základem je tu celostátně unikátní příroda a krajina umožňující rozvoj cestovního ruchu a jedinečná a šikovní lidé, kteří se angažují ve více než desítce spolků. Na rozdíl od jiných obcí v pohraničí žijeme naší historii, trochu specifickou kulturou a tradicemi. A to vše umíme prodat. To nejlepší – naši jedinečnou místní atmosféru založenou na společných hodnotách, vzájemné úctě a toleranci – ale zažijete pouze přímo v Tisé. To se dá těžko popsat.

Muzikál Tisá aneb Láska bez hranic

Úspěšný rozvoj a komunitně-sociální platformu ve vaší vesnici zkoumají dokonce i odborníci z ústecké univerzity. V čem, podle vás, vězí ten úspěch?

Nastal čas, kdy jsme potřebovali nový rozvojový plán. Ještě než jsme začali s jeho přípravou, oslovili nás zástupci Univerzity Jana Evangelisty Purkyně z Ústí nad Labem s tím, že by rádi realizovali projekt zaměřený na integrovaný rozvoj menších obcí. Dali jsme tedy hlavy dohromady nejen s místní univerzitou, ale také s Ústeckým krajem, spolkem Reditus a podporu máme i od MPSV. Cílem je mj. vytvořit komunitní platformu, která by napomohla zlepšit komunikaci a spolupráci obce se soukromým sektorem, spolky a neziskovými organizacemi a která by umožnila začlenit sociálně a zdravotně znevýhodněné. Prostřednictvím aktivní komunikace si občané budou moci uvědomit své povinnosti vůči druhým a svou zodpovědnost vůči celku, k čemuž nás vyzývá naše ústava. Jako lidé, kteří ctí dobré tradice a kulturu založenou na vzdělanosti, budou hledat společné hodnoty vzájemnosti, které jim umožní nejenom integrovaný rozvoj navenek (ekonomika a infrastruktura), ale i vytváření vnitřně integrovaného společenství (kultura, zdraví a péče o děti, seniory a sociálně a zdravotně znevýhodněné spoluobčany).

Činohra O princezně, Honzovi a zlatém chmýří

Činohra Zvířátka a loupežnice

Rekonstrukce boje z napoleonských válek, k němuž došlo 16. 9.1813 v Tisé po bitvě u Chlumce.

Do vesnice zavítají každý rok desítky tisíc turistů. V čem to Tisé prospívá a jak se k tomu obyvatelé obce staví? Dokážete turistického ruchu i „využít" ve prospěch obce?

Nejvíce navštěvovaná je dominanta obce v podobě mohutné jednolité hradby pískovcových skal a přírodní památka Tiské stěny. Ty jsou oblíbeným místem nejen turistů, ale i horolezců, často také filmařů. Tiské stěny můžete spatřit v řadě filmů, mj. Letopisy Narnie, Kawasakiho růže nebo Veselé Vánoce přejí chobotnice. Do skal zavítá 40 tisíc turistů ročně. To je tak akorát, aby tu nedocházelo k davovým scénám a frontám na přírodu jako v Adršpachu. Kvalitu turistického ruchu chceme podpořit stavbou nového parkoviště, občerstvení a infocentra.

Cestovní ruch má ale i negativní dopady na obec, především dochází k enormnímu zatížení naší obce osobní automobilovou dopravou. Problém je i parkování. Rádi bychom časem dosáhli toho, aby návštěvníci neparkovali neřízeně v centru obce. Dalším mínusem turismu, ale zároveň i výzvou, je fakt, že turisté tu nezůstávají přes noc a nedávají tak příliš vydělat poskytovatelům ubytování.

Nebojíte se turistického ruchu v letošní sezóně, která bude nejspíš kvůli koronaviru v tuzemsku hodně intenzivní?

Myslím si, že letošní turistická sezona nebude o moc jiná než v předchozích letech. Za normálního stavu tvoří velkou část návštěvníků turisté ze sousedního Saska, kteří sice nejspíše nepřijedou, ale předpokládáme, že je letos ve velkém nahradí domácí návštěvníci.

Tisá žije zejména vlastním životem, je zde bohatá spolková činnost. Jaké spolky máte?

Máme tu dvojciferný počet spolků. Ty tradičnější jako SDH (kteří letos slaví 140 let), Klub seniorů a fotbalisty, ale také mnoho netradičních. Působí tu pěvecký a divadelní soubor Skaláček, tzv. Tiské Létohry pořádá Spolek Amatérských sportů, Spolek pro Tisou zase pečuje o historii a kulturu nebo tu působí i výše zmíněný spolek Reditus s cílem koordinovat náš všestranný rozvoj. Máme i vzdělávací a konzultační centrum, do kterého mnohdy zavítají známé osobnosti a diskutují s našimi občany (mj. ekonom Tomáš Sedláček, filosof Václav Němec ad.). Ve výčtu spolků bych mohl pokračovat dál a dál. Aktivní je tu skoro polovina občanů, a to máme skoro tisíc obyvatel.

Kníže Schwarzenberg alias Václav Vydra

Jaká společenská místa u vás lidem slouží?

Kulturní sál, kde má svou stálou scénu zmíněný Skaláček, vzdělávací a konzultační centrum, lidé se setkávají také v kostele Sv. Anny,

Výlet

Šlapání zelí

kde se vedle pravidelných bohoslužeb konají i koncerty. Mnoho akcí se odehrává i ve skalách, např. tradiční Čertovská show. Využíváme i veřejná prostranství – park u kostela Sv. Anny, kde se koná Anenská pouť nebo prostor u hřiště, kde se kromě pálení čarodějnic, soutěží hasičů nebo dětského dne konají i Tiské letní hry.

Které z akcí byste zařadil mezi unikátní nebo neobvyklé?

Je jich mnoho. Odehráli jsme třeba vlastní muzikál s názvem Muzikál Tisá aneb Láska bez hranic. Na něm jedna naše obyvatelka spolupracovala s německým hudebním skladatelem a pedagogem Stefanem Daubnerem. Představení mělo seznámit české i německé studenty s historií a především problematikou vysídlení. Hrál se i v Děčíně a Německu.

V Tisé se nachází vojenský prostor pro chemická vojska z Liberce, proslulý v celém NATO, jejich cvičení jsou mezinárodní. Ovlivňuje to nějak život obce a potkáváte se při nějakých příležitostech s vojáky?

Prostor se nachází v severozápadním cípu obce u rybníka Cihlák. Každoročně se zde konají pravidelná vojenská cvičení, často za účasti vojáků ze Slovenska, Německa, Polska, Itálie, Francie i Kanady. Vojenský prostor ale jinak žije svým životem a není obyvateli obce příliš vnímán.

Co vás nyní nejvíc zaměstnává a co chystáte do budoucna?

Podobně jako ostatní kolegy starosty mě trochu vykolejila současná pandemie. Myslím ale, že ji v Tisé zvládáme. Vím, že se dotýká každého z nás a mnozí se dostali do složité ekonomické situace, avšak zároveň s radostí a hrdostí vnímám, že mezi námi vládne solidarita, ochota si pomáhat a sdílet těžkou situaci. Ustavili jsme krizový štáb, který koordinuje dobrovolníky a pomoc, podařilo se nám sehnat mimořádné finance z veřejných i soukromých zdrojů pro lidi, kteří to potřebují. Už si ale hodně přejeme návrat k normálnímu životu.

Obávám se o ekonomické aspekty krize i v souvislosti s poklesem sdílených daní, to naši obec může dost zbrzdit. Výhledově nás čeká územní plánování, pokračují práce na rozvojovém programu obce a každodenně musíme pečovat o udržení image obce.

Tak ať se vám to i nadále daří!

Rozhovor vedl Marek Komárek

Výstavba památníku horolezcům

Mše u památníku horolezcům

Čertovská show

Koncert 100 let Československa

NEBEZPEČNÝ ELEKTROODPAD V POSLANECKÉ SNĚMOVNĚ

ekolamp

Ministerstvo životního prostředí předložilo do parlamentu České republiky návrhy nových odpadových zákonů. Významnou součástí těchto zákonů je úprava, která se týká sběru a recyklace elektroodpadu. To je velmi důležité, protože některé jeho skupiny (zářivky, televize, ledničky) obsahují látky, které jsou ve větších koncentracích velmi nebezpečné.

Za sběr a ekologickou recyklaci elektroodpadu jsou zodpovědní výrobci a dovozci nových elektrozařízení, v rámci tzv. rozšířené odpovědnosti výrobce. Ta ukládá výrobcům (a dovozcům) povinnost postarat se o své produkty i po skončení jejich životnosti. Tedy v okamžiku, kdy se spotřebitel rozhodne, že už produkt nebude dále využívat a stane se z něj odpad. Výrobci a dovozci si k tomuto účelu zakládají tzv. kolektivní systémy. Kolektivní systémy jsou soukromé firmy vlastněné a řízené výrobci/dovozci elektrozařízení, které se starají o sběr elektroodpadu a jeho následnou ekologickou recyklaci.

Díky aktuálně rychle rostoucí životní úrovni je elektroodpad nejrychleji přibývajícím druhem odpadu. Bohužel, současný zákon upravující jeho sběr je již značně zastaralý, což působí značné problémy. Zvlášť složitý je sběr těch skupin elektroodpadu, které jsou nebezpečným odpadem. Elektroodpad se totiž dělí do 6 skupin, z nichž charakter nebezpečného odpadu mají 3 skupiny. Jde především o zářivky (obsahují rtuť), ledničky (obsahují freony) a televize (část z nich obsahuje olovo). Sběr a ekologická recyklace těchto tří skupin elektroodpadu je tedy velmi důležitá, protože látky, které jsou v nich obsaženy, mohou představovat riziko pro zdraví občanů a pro životní prostředí jako takové. Zbylé 3 skupiny, tj. malé a velké spotřebiče (jako např. sušičky, pračky, sporáky) a telekomunikační technika (např. mobily) se sbírají především proto, že obsahují suroviny, které jsou zajímavé pro recyklaci, jako je např. železo, hliník, měď, stříbro, zlato atd.

Hlavním nedostatkem současné, již notně zastaralé odpadové legislativy, je to, že neobsahuje žádné závazné cíle na sběr elektroodpadu. Povinné osoby (tj. výrobci/kolektivní systémy) si v podstatě samy určují, kolik ho ze sběrných dvorů obcí seberou. Vzhledem k tomu, že náklady na sběr a recyklaci 3 skupin nebezpečného elektroodpadu (zářivky, televize, lednice) jsou daleko vyšší než náklady na sběr ostatních skupin elektroodpadu, není o nebezpečný elektroodpad logicky moc velký zájem. Pro srovnání - sběr a ekologická recyklace 1 kg zářivek obsahujících rtuť je cca 10krát dražší než sběr a recyklace 1 kg velkých spotřebičů (např. pračky nebo sušičky). Ministerstvo životního prostředí se proto rozhodlo zlepšit situaci obcí a občanů v rámci sběru elektroodpadu a vložilo do nových odpadových zákonů závazné cíle sběru elektroodpadu pro výrobce/kolektivní systémy. Tyto cíle sběru a recyklace jsou rozdělené a členěné tak, aby byl zejména zajištěn sběr těch skupin nebezpečného elektroodpadu. Zářivky, televize i lednice proto mají svůj samostatný cíl sběru pro každou skupinu zvlášť. Vždy je tedy nutné sesbírat do požadované minimální výše 65 % jak zářivky, tak lednice i televize (65% ze všech prodaných elektrozařízení). Není tedy možné, nahrazovat sběr nebezpečného elektroodpadu jinými skupinami elektroodpadu (jako např. pračkami nebo sporáky), jejichž sběr a ekologická recyklace je daleko lacinější.

Viz tabulka níže:

POVINNÉ CÍLE SBĚRU	**Rok 2021 a dál %**
Odpadní elektrozařízení (všechny skupiny)	65
Odpadní elektrozařízení skupiny 1 (lednice)	65
Odpadní elektrozařízení skupiny 2 (televize)	65
Odpadní elektrozařízení skupiny 3 (zářivky)	65

Rozdělení na několik samostatných cílů je velmi důležité. Pokud by totiž cíl sběru elektroodpadu byl jen jeden, bez rozlišení na skupiny (viz např. tabulka níže), objevilo by se samozřejmě riziko, že by to povinné osoby (výrobci/kolektivní systémy) nemotivovalo ke sběru nebezpečného elektroodpadu, jehož sběr a recyklace je finančně velmi náročná. Naopak by spíše sbíraly právě ty sporáky a myčky, na což by následně doplácely v prvé řadě obce. Nesly by riziko, že se u nich nebezpečný elektroodpad začne kupit, a nikdo ho nebude odvážet a ekologicky recyklovat.

POVINNÉ CÍLE SBĚRU	**Rok 2021 a dál %**
Odpadní elektrozařízení (všechny skupiny)	65

Návrh Ministerstva životního prostředí je tedy velmi zdařilý a propracovaný. Je rovněž plně v souladu se směrnicí EU, která požaduje, aby se skupiny elektroodpadu obsahující nebezpečné látky (freony, rtuť atd.), sbíraly separovaně a ve vysokých objemech. Pro zbývající skupiny elektroodpadu, které nemají charakter nebezpečného odpadu (velké spotřebiče, malé spotřebiče a IT technika), je stanoven pouze jeden společný cíl sběru, protože u nich není riziko úniku nebezpečných látek a sbírají se vcelku bez problémů a primárně kvůli recyklaci surovin. Ministerstvo životního prostředí takto přichází s velmi efektivním a chytrým řešením, které zajistí, že skupiny elektroodpadu mající charakter nebezpečného odpadu budou skutečně sbírány. V naprosté většině vyspělých západoevropských zemních, jako je např. Velká Británie, Německo, Španělsko atd., jsou již delší dobu nastaveny jasné mechanismy zajišťující, aby povinné osoby byly nuceny sbírat nebezpečný elektroodpad. Třeba v Portugalsku jsou nastaveny samostatné cíle na sběr a recyklaci nebezpečného elektroodpadu. Např. zářivky a lednice se musí v Portugalsku sbírat dokonce na úroveň 70 % (podíl z nových elektrozařízení uvedených na trh), zatímco EU požaduje pouze 65 %. Doufejme tedy, že poslanci a senátoři podpoří návrh Ministerstva životního prostředí, aby byl zajištěn skutečně efektivní sběr nebezpečného elektroodpadu i v České republice.

Ing. Petr Číhal, obchodní ředitel
kolektivní systém EKOLAMP

Kontakty na SMS ČR: Adresa sídla SMS ČR je Zlín - Prštné, Nábřeží 599, 760 01, telefony: 577 688 103, 604 345 806, internet: www.smscr.cz, e-mail: info@smscr.cz, SMSKA Zpravodaj Sdružení místních samospráv České republiky vydává Sdružení místních samospráv ČR se sídlem Zlín 760 01, Nábřeží 599, IČO: 75130165, www.smscr.cz, info@smscr.cz, místo vydání Zlín, dat. vydání 25. 5. 2020, 5/2020 , ev. č. MK ČR E 20029. Výkonný redaktor: Marie Šuláková, sulakova@smscr.cz; Grafické zpracování: Ivana Havlíková, info@studiomatrix.cz; Použité fotografie: Archiv SMS ČR, archivy obcí, Marie Šuláková.